



MINISTERSTWO
ROZWOJU

STRATEGIA
NA RZECZ
ODPOWIEDZIALNEGO
ROZWOJU

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2016

Spis treści:

I.	OGÓLNE INFORMACJE O PROJEKCIE STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU	3
II.	ORGANIZACJA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	4
	1. Cel i podstawy prawne konsultacji społecznych	4
	2. Tryb konsultacji społecznych.....	4
	3. Uczestnicy konsultacji społecznych	5
	4. Harmonogram konsultacji społecznych	5
III.	PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	6
	1. Konferencje tematyczne organizowanie przez MR we współpracy z innymi ministerstwami, adresowane do określonych grup odbiorców	6
	2. Konsultacje on-line	15
	3. Opinie i recenzje przedstawiane przez instytucje, organizacje i związki.....	17
	4. Opinie władz samorządowych.....	18
	5. Zmiany w SOR będące odpowiedzią na zgłaszane uwagi	21
IV.	PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	29
V.	ZAŁĄCZNIKI.....	30

I. OGÓLNE INFORMACJE O PROJEKCIE STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU

W dniu 16 lutego 2016 r. Rada Ministrów przyjęła „Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, w którym przedstawiono nową wizję rozwoju kraju.

Na podstawie „Planu...”, a także prac prowadzonych w ramach Ministerstwa Rozwoju, z wykorzystaniem materiałów przygotowanych przez poszczególne ministerstwa, pomysłów zgłaszanych przez obywateli oraz środowiska opiniotwórcze, opracowano „Założenia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”.

„Założenia...” stanowiły warunki brzegowe dla prac nad nową, średniookresową strategią rozwoju kraju. W połowie maja 2016 r. formalnie rozpoczęto prace 12 zespołów międzyresortowych ds. opracowania „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, powołanych uchwałą Komitetu Koordynacyjnego ds. Polityki Rozwoju. W prace zespołów zaangażowani zostali przedstawiciele wszystkich resortów, partnerów społeczno-gospodarczych, województw oraz instytucji i ekspertów zewnętrznych. Podstawowym zadaniem Zespołów było uszczegółowienie zapisów Założeń oraz wypracowanie rozwiązań wdrożeniowych, w tym pakietów projektów strategicznych i flagowych. Efektem prac tych Zespołów był projekt „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. W dniu 25 lipca 2016 r. Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju pozytywnie go zaopiniował i zarekomendował przekazanie dokumentu do konsultacji społecznych.

Czym jest „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”?

Polska potrzebuje nowych impulsów rozwojowych, które wprowadzą naszą gospodarkę na wyższy poziom rozwoju, co będzie mieć bezpośrednie przełożenie na wzrost jakości życia Polaków i ich zamożność. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny czyli taki, który zapewnia korzyści z rozwoju dla wszystkich grup społecznych i w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Istotne jest odpowiednie kształtowanie relacji pomiędzy konkurencyjnością gospodarki, dbałością o środowisko oraz jakością życia. Odpowiedzialny rozwój to wzrost gospodarczy wykorzystujący takie walory jak przedsiębiorczość, pracowitość, zasoby i umiejętności Polaków.

Strategia określa suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Ustala system koordynacji i realizacji wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz ze społeczeństwem.

Wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym - to kluczowe cele, jaka stawia sobie rząd do 2020 r. Najważniejszym zakładanym rezultatem będzie zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami. Odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zmaleje do 20% – 22% w 2020 r. (18% w 2030 r.) Założeniem jest także wzrost PKB na mieszkańca Polski do poziomu 78% średniej unijnej w 2020 r. (95% w 2030 r.).

„Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju (tj. „Strategii Rozwoju Kraju 2020”, przyjętej uchwałą Rady Ministrów 25 września 2012 r.), zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona podstawę dla aktualizacji obowiązujących dokumentów strategicznych (w tym strategii, polityk, programów) oraz weryfikacji pozostałych instrumentów wdrożeniowych.

II. ORGANIZACJA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

1. Cel i podstawy prawne konsultacji społecznych

Celem konsultacji społecznych było stworzenie każdemu obywatelowi możliwości wyrażenia opinii o projekcie *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, jak również zgłoszenia uwag, spostrzeżeń i pomysłów do SOR.

Wśród podstaw prawnych konsultacji publicznych dokumentów, które wiążą się z decyzjami rządowymi należy wskazać przede wszystkim art. 7 ust. 4 ustawy z 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U. z 2012 r. poz. 392, ze zm.) oraz art. 38 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 742, ze zm.), które zobowiązują rząd i poszczególnych ministrów do współdziałania przy realizacji polityki państwa z samorządem terytorialnym, przedstawicielami środowisk zawodowych i twórczych oraz z organizacjami społecznymi. Tryb przeprowadzania konsultacji dotyczących projektów rządowych został określony przepisami regulaminu pracy Rady Ministrów.

Obowiązek konsultowania projektów wynika również z ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1240) oraz ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz.U. 2005 nr 90 poz. 759). Wymóg konsultowania projektów strategii rozwoju z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego wynika z przepisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju ((Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5)).

Uwagi, opinie i recenzje zgłaszane podczas konsultacji społecznych pozwoliły na doprecyzowanie zapisów *Strategii* w taki sposób, aby jak najszerza część społeczeństwa utożsamiała się z projektem *Strategii* i współdziałała przy jej realizacji. Wszyscy obywatele Polski mogą bowiem odnieść namacalne korzyści dzięki realizacji „*Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*”. Właśnie dlatego tak ważne jest zrozumienie i akceptacja przez polskie społeczeństwo kwestii ujętych w tym dokumencie.

2. Tryb konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne projektu *Strategii* trwały od **29 lipca do 30 września 2016 r.**, jednak uwagi do SOR wpływały jeszcze po oficjalnym zakończeniu konsultacji (do połowy grudnia 2016 r.).

Konsultacje były prowadzone **w sposób wielowymiarowy** – drogą elektroniczną, w postaci bezpośrednich spotkań i konferencji, zarówno krajowych, regionalnych i powiatowych oraz poprzez bezpośrednie skierowanie projektu do recenzji i opinii określonych środowisk i grup interesariuszy.

Zapewniono możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz dostępny na stronie internetowej MR (www.mr.gov.pl) oraz za pomocą poczty elektronicznej: strategiarozwoju@mr.gov.pl.

Ogłoszenie o rozpoczęciu konsultacji społecznych zostało zamieszczone w kilku ogólnopolskich dziennikach - *Rzeczpospolita*, *Puls Biznesu*, *Dziennik Gazeta Prawna*, *Gazeta Polska codziennie*.

W ramach konsultacji społecznych zorganizowano liczne **spotkania branżowo-tematyczne**, jak również **konferencje adresowane do poszczególnych środowisk**, w tym partnerów społeczno-gospodarczych oraz środowisk samorządowych.

Przeprowadzono 12 konferencji/spotkań konsultacyjnych w różnych regionach Polski poświęconych poszczególnym tematom społeczno-gospodarczym wskazanym w *Strategii*.

Konferencje konsultacyjne były **transmitowane on-line na stronie MR**. Harmonogram wszystkich spotkań został udostępniony na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju.

Równolegle do tych konferencji, **w 37 powiatach** w każdym województwie odbywały się **spotkania Kierownictwa MR** promujące Strategię.

Niektórym konferencjom konsultacyjnym towarzyszyły **briefingi prasowe**.

Dodatkowo, projekt Strategii **został przekazany do bezpośredniej opinii szerokiego grona partnerów społeczno-gospodarczych**. Projekt Strategii został również przekazany do **recenzji** przedstawicieli środowiska naukowego.

Dokument poddany został **ewaluacji ex ante** oraz **strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko**, zgodnie z wymogami ustawowymi. Wykonawcą ewaluacji ex-ante SOR było konsorcjum: **IBC, Fundacja Rozwoju Badań Społecznych, CRSG Szczecin, Fundacja Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego**, a oceny środowiskowej – firma **Ekover**.

3. Uczestnicy konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne przeprowadzone były na poziomie krajowym, regionalnym i powiatowym.

Dokument przekazano, w związku z wymogami ustawowymi, do opinii Radzie Dialogu Społecznego, Radzie ds. Pożytku Publicznego oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Ponadto adresatami i uczestnikami konferencji i spotkań były następujące grupy:

- przedsiębiorcy i pracodawcy;
- organizacje społeczne (w tym społeczno-zawodowe organizacje rolników) i pozarządowe;
- związki zawodowe;
- władze regionalne;
- przedstawiciele środowisk naukowych i akademickich.

4. Harmonogram konsultacji społecznych

Projekt Strategii został udostępniony na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju 29.07.2016 r. wraz z informacją o rozpoczęciu konsultacji i możliwości zgłaszania uwag.

Pierwsza konferencja inaugurująca formalnie proces konsultacji odbyła się 31 sierpnia 2016 r. w Warszawie z udziałem Pana Mateusza Morawieckiego, Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Rozwoju i Finansów. Konferencje odbywały się przez cały wrzesień 2016 r. (harmonogram w załączeniu). Dodatkowo Kierownictwo Ministerstwa prezentowało główne wątki wynikające ze Strategii w trakcie wielu innych spotkań i wydarzeń (m.in. w trakcie Forum Ekonomicznego w Krynicy w dniach 6-8 września 2016 r.).

III. PRZEBIEG KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

1. Konferencje tematyczne organizowanie przez MR we współpracy z innymi ministerstwami, adresowane do określonych grup obiorców

Konferencja otwierająca konsultacje społeczne (31.08.2016 r. Warszawa, siedziba MR)

Tematem konferencji były *Uwarunkowania i kierunki rozwoju Polski w świetle „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”*. Uczestniczyli w niej m.in. przedstawiciele świata nauki, samorządów, przedsiębiorców, administracji publicznej.

W trakcie dyskusji **podnoszono m.in.** brak wystarczających analiz wskazujących na sposób realizacji celów strategii oraz niepełne wykazanie jej finansowania, zwracano uwagę na kryzys demograficzny, brak wyraźnie zaznaczonego „koła zamachowego” wokół którego koncentrowałyby się wszystkie działania. Zdaniem uczestników, w Strategii w większym stopniu powinny zostać zaznaczone najważniejsze światowe mega trendy (cyfryzacja i automatyzacja), które będą rzutowały na rozwój wszystkich gospodarek światowych, **Zwracano uwagę na** nadmierną ilość priorytetowych obszarów, konieczność jasnego podziału zadań między administrację rządową a samorządy w kwestii polityki rozwoju, co pozwoli na stworzenie analiz dotyczących odpowiedzialności za dane projekty oraz wykazanie roli, jaką dany podmiot spełnia w realizacji strategii.

Zwracano uwagę m.in., iż warunkiem koniecznym do realizacji strategii będzie sprawność instytucji, w tym władz i administracji rządowej i samorządowej, sądów, innych instytucji sprawiedliwości oraz kwalifikacje ludzi w nich pracujących.

Podkreślano rolę innowacji, które będą miały kluczowy wpływ na realizację celów strategii, zalecano aby Strategia skupiała się na dużych, wieloletnich, innowacyjnych projektach. Ważne jest wybranie kilku najważniejszych projektów na których powinno skoncentrować się wydatkowanie środków oraz promowanie firm badawczo - rozwojowych w strategii, które mogą wspomóc przedsiębiorstwa w tworzeniu innowacyjnych produktów. Zbyt mało miejsca poświęcono rynkom kapitałowym w Polsce, a także braku jasnej metody selekcji projektów.

Kapitał dla rozwoju (13.09.2016 r. Warszawa)

Głównymi tematami poruszonymi w trakcie konferencji były m.in. nowa polityka inwestycyjna jako akcelerator polskiej innowacyjności i konkurencyjności, finansowanie inwestycji publicznych z wykorzystaniem kapitału prywatnego w formule Partnerstwa Publiczno – Prywatnego (PPP) oraz środków Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), a także zwiększenie inwestycji w kapitał finansowy i ludzki – stworzenie nowego modelu budowania nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki Polski.

W trakcie konferencji mówiono m.in. o konieczności zwiększenia inwestycji w prorozwojowych branżach, stworzenia systemu skoordynowanej obsługi inwestorów (krajowych i zagranicznych) w jednym „okienku”, rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego (przygotowaniu projektu rządowej polityki dotyczącej PPP) i stworzeniu kompleksowego programu budowy kapitału. Zwracano uwagę, że rozwój rynku kapitałowego jest równie ważny jak rozwój sektora bankowego, ponieważ odgrywa kluczową rolę w finansowaniu innowacji (przykład: USA, Dolina Krzemowa, znaczenie *venture capital*). Podkreślano również, że podejście do tematyki źródeł finansowania powinno być dostosowane do potrzeb segmentu/branży z którą mamy do czynienia. Innego źródła kapitału potrzebują mikro, innego duże firmy (kredyty i poręczenia vs. emisja instrumentów dłużnych).

Rozwój zrównoważony terytorialnie (14.09.2016 r. Rzeszów)

W trakcie konferencji, która odbyła się w Jasionce koło Rzeszowa rozmawiano o rozwoju zrównoważonym terytorialnie z mieszkańcami Podkarpacia, samorządowcami oraz przedstawicielami świata biznesu i nauki. Podkreślano, że dysproporcje w rozwoju między zamożnymi a biedniejszymi terytoriami Polski zamiast maleć, zwiększyły się, co było m.in. efektem niewystarczających impulsów rozwojowych z wysokorozwiniętych obszarów (w szczególności ośrodków wojewódzkich) na tereny słabiej rozwinięte. Wskazywano, że na różnice w rozwoju wpływ mają też m.in. demografia (m.in. niska dzietność, emigracja uwarunkowana głównie ekonomicznie) i stan infrastruktury.

Podczas konsultacji zwrócono uwagę na konieczność zdefiniowania i zwiększenia roli samorządów terytorialnych w realizacji SOR, gdyż bez nich wdrożenie założeń Strategii nie będzie możliwe. Konieczne jest zdefiniowanie w dokumencie ich roli oraz zasady pomocniczości.

Wskazano również na rozbieżności pojawiające się w Strategii m.in. w kwestii możliwości podjęcia działań rozwojowych przez samorządy w związku z obowiązującymi instrumentami dyscypliny finansów publicznych. Bez dokonania zmian w tym zakresie nie będzie możliwe podjęcie działań rozwojowych, w szczególności na obszarach najbardziej zacofanych.

Podkreślano konieczność włączenia średnich i małych miast oraz obszarów wiejskich w procesy rozwojowe. W dyskusji pojawiły się również kwestie zasadności wzmocnienia potencjału dochodowego i rozwojowego JST. W zakresie wsparcia obszarów zmarginalizowanych oraz średnich miast zgłoszone zostały uwagi dot. delimitacji obszarów wiejskich i miejskich, a ściślej ich odrębnego traktowania w strategii (tzn. kierunkowanie wsparcia horyzontalnego na obszary zmarginalizowane/wiejskie i miejskie oddzielnie tj. w oderwaniu od ich funkcjonalnych powiązań). Pojawiły się rekomendacje w kontekście zintegrowanego zarządzania w procesach tj. rewitalizacja jako narzędzie polityki rozwoju, aktywne gospodarowanie majątkiem i wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego, a także na powoływanie nowych instrumentów rozwoju terytorialnego (ZPR) – podjęcie dyskusji czy jest to zasadne.

W kontekście dotychczasowych efektów polityki regionalnej wskazywano na nie w pełni wykorzystywane potencjały terytorialne, kapitał terytorialny i powiązania (przestrzeń przepływów). Komentarze dotyczyły problemów terytorialnych, które hamują rozwój m.in. zbyt słaba terytorializacja polityk sektorowych oraz bardzo silne zróżnicowania terytorialne Polski nie tylko ze względu na poziom rozwoju (zróżnicowania regionalne i międzyregionalne), ale także struktury społeczno-gospodarcze.

W dyskusji pojawiły się również kwestie zasadności wzmocnienia potencjału dochodowego i rozwojowego JST. Przedstawiciele JST mówili o konieczności powstrzymania procesu zwiększania udziału JST w realizacji zadań publicznych bez równoczesnego zwiększania ich udziału w dochodach publicznych. Ponadto odwoływano się do konieczności przeprowadzenia gruntownej analizy postulowanych od wielu lat propozycji zmian systemowych takich, jak zwiększenia roli organów JST w kształtowaniu wysokości podatków i opłat stanowiących dochody JST, ustalenia standardów świadczenia usług publicznych czy doskonalenia procesu zarządzania finansami w JST.

Podjęta została również dyskusja z ekspertami dot. obszarów wiejskich i mechanizmu RLKS (jego przeniesienia na grunt miejski i zastosowania we wspieraniu średnich miast) – uwagi te zostały zgłoszone przez przedstawicieli MRiRW oraz przedstawiciela LGD.

W kontekście zbierania danych i statystyki publicznej, podjęto temat z udziałem przedstawicieli GUS i ekspertów w zakresie braku dostępu do danych i niedoskonałości zbierania danych dot. zjawisk społeczno-gospodarczych na poziomie powiatów, gmin i obszarów funkcjonalnych - zgłaszano potrzebę prowadzenia statystyki publicznej na poziomie niższym niż regionalny.

Głosy uczestników z sali były potwierdzeniem, że istnieje konieczność zintegrowanego planowania rozwoju w dłuższej perspektywie, podejmowania działań w obszarach

funkcjonalnych, a nie w granicach administracyjnych, a także współdziałania gmin, powiatów i regionów z sektorami niepublicznymi.

Rozwój MŚP (14.09.2016 r. Warszawa)

Głównym tematem debaty, która miała miejsce w ramach zorganizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) Forum Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Warszawie było wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw. W trakcie dyskusji koncentrowano się na nowym podejściu do roli małych i średnich przedsiębiorstw w polskiej gospodarce, stworzeniu pro wzrostowego otoczenia prawnoinstytucjonalnego oraz dostarczeniu odpowiednich kompetencji i narzędzi finansowych właścicielom oraz pracownikom firm.

Zwracano uwagę, iż selektywne wsparcie jest niezbędne, aby w obliczu ograniczonych zasobów najlepiej je wykorzystać. Jednak dobór poszczególnych obszarów interwencji (sektorów gospodarki) powinien być prowadzony z uwzględnieniem szerokich konsultacji, zwłaszcza przedstawicieli biznesu - zarówno pojedynczych przedsiębiorców jak również organizacji ich zrzeszających (izby, itd.)- oraz sektora nauki.

Wybór branż powinien również uwzględniać ich perspektywiczność. Wsparcie powinno być kierowane zwłaszcza do branż, które już wykazały swoją żywotność, ale potrzebują dodatkowego impulsu aby się rozwinąć, np. poprzez ekspansję na nowych rynkach.

Wsparcie nie powinno być kierowane na „szyłkowe” branże, które jedynie zapewniają utrzymanie obecnego poziomu zatrudnienia.

Sam proces doboru poszczególnych branż nie powinien się jedynie koncentrować na ich potencjale innowacyjnym. Polska gospodarka, z uwagi na swoją wielkość oraz strukturalne uwarunkowania (m.in. wysoki udział produkcji rolno-spożywczej w eksporcie, dotychczasowe powiązania w globalnych łańcuchach wartości) nie przemieni się w gospodarkę opartą na wiedzy we wszystkich sektorach. Konieczne jest stworzenie mechanizmów uwzględnienia branż, które może nie cechują się wysoką innowacyjnością, ale wdrażają odpowiednie rozwiązania techniczne (takie jak m.in. design) czy organizacyjnych. Takim przykładem jest m.in. branża meblarska – nisko innowacyjna, ale z wysokim potencjałem w zakresie wartości dodanej (dzięki design’owi oraz odpowiedniemu procesowi organizacji produkcji oraz logistyki).

Zwiększenie skali wykorzystania instrumentów finansowych nie może być celem samym w sobie, lecz jedynie dopełnieniem dotychczasowego systemu dotacyjnego. Dotyczy to zwłaszcza finansowania innowacji, gdzie widoczne są braki. Nie można oczekiwać, aby przedsiębiorca finansował niesprawdzoną, choć potencjalnie rozwojową, technologię, poprzez kredyt.

Instrumenty zwrotne są narzędziem, które dzięki wielokrotnemu wykorzystaniu mogą sfinansować dużo większe inwestycje niż środki bezzwrotne. Wymogiem jest jednak odpowiednie środowisko instytucjonalne do ich wdrożenia, a także świadomość jakie korzyści one niosą wśród przedsiębiorców oraz podmiotów publicznych. Potrzebna jest zatem działalność edukacyjna w tym obszarze.

Wsparcie powinno być kierowane przede wszystkim do podmiotów, które pragną się rozwijać. Jednym z najważniejszych wskaźników rozwoju przedsiębiorstwa, jest jego zdolność do tworzenia trwałych miejsc pracy. Dlatego też – interwencja publiczna powinna przede wszystkim wspierać takie podmioty które nie zawsze będą wprawdzie charakteryzowały się najwyższą innowacyjnością, ale zorientowane będą na rozwój na poziomie krajowym, jak również międzynarodowym.

Tworzenie zróżnicowanych form opodatkowania dla mniejszych podmiotów nie zawsze jest skuteczne. Takie działanie może prowadzić do zniknięcia naturalnego bodźca rozwojowego dla każdego przedsiębiorstwa, tj. konieczności ponoszenia stałych kosztów. Jeżeli przedsiębiorcy

uzyskają możliwość płacenia niższych podatków (w tym składek), tak długo, jak będą spełniać pewien sztuczny wskaźnik wielkości bądź obrotów, nie będą mieli bodźca do dalszego rozwoju. Przede wszystkim jednak może prowadzić do sytuacji, w której przedsiębiorcy będą podejmowali działania optymalizacyjne aby obniżyć wysokość należnych państwu danin. A zatem nie będą podejmować działań na rzecz rozwoju przedsiębiorstw, lecz utrzymania ich niewielkiej skali.

Innowacyjność jest zbyt często wywyższana niczym odpowiedź na wszystkie bolączki polskiej gospodarki. Należy pamiętać, iż w świetle badań naukowych, nie ma związku między innowacyjnością przedsiębiorstwa a jego wielkością i potencjałem rozwojowym. Dlatego też – należy szanować przedsiębiorstwa, które są rozwojowe, zwiększają zatrudnienie, inwestują w swoich pracowników i unowocześniają swój park maszynowy, ale nie są innowacyjne. Nisko/Średnio innowacyjne przedsiębiorstwa mogą być jedną z lokomotyw polskiej gospodarki pod warunkiem, iż otrzymają odpowiednie wsparcie od państwa – zwłaszcza w zakresie warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju oferty eksportowej.

Mimo wysokiego ryzyka wspierania sektora MŚP, warto to robić. Oczywiście należy pamiętać o doświadczeniach krajów zachodnich – wiele wspartych podmiotów upadnie, lecz będzie to sygnał i doświadczenie zarówno dla przedsiębiorców jak również dla instytucji publicznych. W dalszym ciągu znajdujemy się relatywnie nisko na krzywej nauki, jeśli chodzi o wykorzystanie nowoczesnych instrumentów wsparcia przedsiębiorczości i przedsiębiorstw.

Jakość pracy i życia Polaków – priorytety polityki społecznej (16.09.2016 r., Warszawa)

W trakcie konferencji dyskutowano o wyzwaniach, z którymi Polska musi się zmierzyć w najbliższych latach, takich jak m.in. emigracja zarobkowa (zwłaszcza wśród osób młodych), starzejące się społeczeństwo i niska dzietność, deficyt tanich mieszkań, niskie zaufanie społeczne do instytucji publicznych czy niedopasowanie edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki.

W trakcie dyskusji zwracano też uwagę, iż do lepszego opisu zjawisk i działań w Strategii powinno zostać w większym stopniu wykorzystane pojęcie „jakość życia” i badania na jego temat. W budowaniu kapitału społecznego powinny zostać w większym stopniu podkreślone wartości wspólne, których ważnym składnikiem jest etos pracy.

Zwracano uwagę na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym poprzez ułatwianie migracji do Polski, realizację działań wspierających osadnictwo, zapewnienie dostępu do tanich mieszkań. W polityce migracyjnej należy skupić się na działaniach długofalowych służących integracji migrantów z polskim społeczeństwem, aby nie dominowała perspektywa krótkookresowa.

Podkreślano również konieczność zwiększenia elastyczności czasu pracy jako faktycznej możliwości dopasowania go do potrzeb pracowników. Obecne niepotrzebne usztywnienie czasu pracy utrudnia godzenie życia osobistego i pracy oraz jest hamulcem rozwoju. Możliwe są zmiany w przepisach, które pozwoliłyby na zwiększenie elastyczności.

Konieczne jest także wzmocnienie rodzin w dostępie do usług opiekuńczych, a także samodzielności osób z niepełnosprawnościami poprzez bezpośrednią pomoc państwa, łatwy, legalny, przejrzysty dostęp do specjalistycznych usług.

Zaznaczono, iż obszary popegeerowskie, szczególnie w Polsce wschodniej wymagają intensywnej rewitalizacji; instrument ten jest wykorzystywany w niedostatecznym stopniu, a działania skoncentrowane są wyłącznie na miastach. Podkreślano potrzebę stworzenia dla osób starszych atrakcyjnej oferty przeniesienia się na wieś.

Wspominano też o konieczności zwiększenia możliwości korzystania z ponadlokalnych usług publicznych poprzez wzmocnienie sieci transportowej. Konieczne jest wzmocnienie wahadłowej mobilności przestrzennej poprzez mocniejszą integrację sieci transportowej, wykorzystanie

sieci dojazdowej, wspólnych biletów na różne środki transportu itd. Tego typu działanie ułatwia szukanie miejsca pracy poza miejscem zamieszkania (dojazd np. do siedziby pracodawcy).

Rozwój transportu i gospodarki morskiej (19.09.2016 r. Szczecin)

Tematem konferencji był "Rozwój transportu i gospodarki morskiej w świetle uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych".

Główne tematy poruszane w trakcie konferencji to budowa spójnej sieci połączeń drogowych do 2023 roku, szybsza i bardziej bezpieczna kolej, wspólny bilet na połączenia kolejowe, łatwiejszy dostęp do portów od strony lądu i morza, rozwój transportu intermodalnego, modernizacja śródlądowych dróg wodnych ze szczególnym uwzględnieniem Odry, przyjazna i ekologiczna komunikacja w miastach.

Podczas dyskusji zwracano przede wszystkim uwagę na potrzeby infrastrukturalne województwa zachodniopomorskiego, m.in. dokończenie drogi ekspresowej S3, zachodniej obwodnicy Szczecina, dokończenie dróg S6 i S11, budowa tunelu łączącego Uznam i Wolin oraz mostu w Podjuchach, połączenie Świnoujścia z resztą kraju, konieczność budowy terminala kontenerowego w tym mieście, uregulowanie Odry.

Podkreślano, iż w Strategii zbyt mało miejsca poświęca się transportowi lotniczemu, rozważano różne aspekty rozwoju transportu drogowego, kolejowego i rzeczno – jakie są priorytety polskiej polityki transportowej. Omawiano również różne aspekty związane z rozwojem transportu miejskiego – oprócz rozbudowy infrastruktury i wymiany taboru duże znaczenie ma przygotowanie odpowiedniej oferty dla pasażerów.

Zwracano też uwagę na problemy dotyczące kwestii środowiskowych przy planowaniu inwestycji infrastrukturalnych.

Ekspansja zagraniczna (20.09.2016 r. Łódź)

Tematem konferencji był nowy model ekspansji zagranicznej przedsiębiorstw. Główne tematy poruszane w trakcie konferencji to: nowe instrumenty i programy wsparcia przedsiębiorców, priorytetowe rynki polskiego eksportu, rola przyszłej instytucji wspierania eksportu oraz reforma dyplomacji ekonomicznej.

Podczas dyskusji zwrócono uwagę m.in. na nieefektywność obecnych misji gospodarczych, konieczność reformy KUKE, zbyt skomplikowane procedury/biurokrację przy korzystaniu z instrumentów wsparcia, potrzebę ścisłej współpracy z przedsiębiorcami przy określaniu instrumentów wsparcia i z organizacjami branżowymi przy typowaniu wspieranych branż.

Pozytywnie oceniano działania zmierzające do dywersyfikacji kierunków geograficznych naszego eksportu oraz proponowane w nowym modelu ekspansji rozwiązania dot. funkcjonowania trade office (m.in. odpłatność za niektóre usługi, co podniesie poziom profesjonalizacji instytucji i zapewni wysoką jakość oferty). Jednocześnie zwrócono uwagę aby przy realizacji przedstawionych projektów ściślej współpracować z uczelniami (szczególnie dotyczy to trade office).

W odniesieniu do mających powstać trade office proponowano utworzenie (na wzór innych krajów) pilotażowych trade office i np. po dwóch latach przeprowadzenie ich ewaluacji, co pozwoli zweryfikować efektywność tego systemu. Ponadto wskazano, że należy stworzyć kryteria oceny trade office .

Zwrócono uwagę na potrzebę ściślejszej współpracy świata nauki i biznesu.

W dyskusji poruszono też kwestię marki „Polska”. Zdaniem niektórych uczestników konferencji nie należy za wszelką cenę eksportować produktów pod własną marką. Są bowiem takie branże w wybranych krajach, gdzie istnieje silne przywiązanie do marek krajowych i konsumenci nie

zakupią produktów pochodzących z zagranicy. W takim przypadku lepiej wypuścić towar pod marką innego kraju gdyż w przeciwnym razie – nawet jeśli jest on wysokiej jakości – można mieć trudności z jego sprzedażą.

Energetyka i środowisko dla przyszłych pokoleń (22.09.2016r., Warszawa)

Tematem konferencji była ocena przyjętego w Strategii modelu rozwoju sektora energii i środowiska oraz wpływ polityki ekologicznej na rozwój kraju, pogodzenie wzrostu gospodarczego z racjonalnym użytkowaniem zasobów przyrodniczych w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym; redukcja emisji gazów cieplarnianych z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych, rola lasów w polityce klimatycznej, efektywność energetyczna na obszarach wiejskich.

Dyskusja koncentrowała się na następujących tematach: zapewnieniu stabilnych dostaw energii elektrycznej, dywersyfikacji dostaw w sektorze ropy i gazu, zwiększeniu efektywności energetycznej, zmniejszeniu emisyjności energetyki oraz modernizacji i rozwój rynku.

Podstawowym celem elementów polityki energetycznej zapisanej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest przygotowanie oraz uodpornienie Polski na zmienność otoczenia. Strategia jest ogólna i tylko nakreśla kierunki, w których będziemy podążać przy uwzględnieniu dużej zmienności warunków funkcjonowania.

W dyskusji o kwestiach energetycznych podkreślano, iż Strategia jest dokumentem dynamicznym, który będzie ewoluował wraz ze zmianą okoliczności makroekonomicznych oraz postępem technicznym i technologicznym, jak też zmieniającymi się wymogami środowiskowymi. Wybrane projekty strategiczne mają na celu kreowanie przyszłej struktury rynku energetycznego oraz przygotowanie Polski do różnych możliwych scenariuszy.

Dyskusja o kwestiach środowiskowych koncentrowała się na problemach wzrostu koncentracji dwutlenku węgla w atmosferze, wylesianiu i degradacji lasów, degradacji gleb, zaniku bioróżnorodności, braku wody, obniżeniu produkcji biomasy.

Wymiary i wymogi bezpieczeństwa państwa (26.09.2016 r., Warszawa)

Tematem konferencji był rozwój społeczno-gospodarczy w kontekście bezpieczeństwa narodowego. W czasie dyskusji poruszano problemy bezpieczeństwa i suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej w świetle dynamicznych przemian środowiska międzynarodowego. Omawiano wyzwania i perspektywy bezpieczeństwa Polski oraz jej miejsce i rola w systemie euroatlantyckim – próba prognozy. Dyskusja toczyła się wokół współczesnych wyzwań i zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa państwa i zdolności zarządzania nimi (w tym cyberzagrożenia, zarządzanie ryzykiem). Poruszano też kwestie przestępczości gospodarczej jako wyzwania dla bezpieczeństwa publicznego i ekonomicznego państwa. Zwrócono też uwagę na udział polskiego przemysłu obronnego w rozwoju nowych technologii oraz modernizacji Sił Zbrojnych RP, a także rolę i zadania współczesnych formacji obrony terytorialnej. Kierowano się założeniami co do kompleksowego i systemowego charakteru bezpieczeństwa państwa, tak w wymiarze narodowym, jak i sojuszniczym. Dzięki aktywnemu udziałowi w debacie ekspertów i naukowców, w tym z Uniwersytetu Warszawskiego, Polskiej Akademii Nauki, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego z Siedlec, poszczególne tematy zostały rozpatrzone w pogłębiony sposób, w szerokim kontekście kształtowania strategicznych celów i procesów rozwoju.

Zmiany strukturalne w gospodarce. Procesy reindustrializacji i innowacyjności – dźwignią rozwoju (27.09.2016 r., Warszawa)

Głównymi tematami poruszonymi podczas konferencji były kwestie koncentracji działań gospodarczych rządu, np. wyłonienia branż kluczowych, programów pierwszej prędkości, projektów flagowych oraz kapitału ludzkiego dla nowoczesnej gospodarki (kształcenie zawodowe, zmiany w systemie edukacji, programy wsparcia kompetencji w zakresie innowacji). W trakcie dyskusji zwracano uwagę, iż SOR systemowo koordynuje działania instytucji Państwa wokół kluczowych dla rozwoju społeczno - gospodarczego obszarów po raz pierwszy holistycznie, gwarantując ich wykonalność.

Uczestnicy dyskusji zwracali uwagę, iż zwiększenie produktywności w przemyśle nie musi następować wyłącznie wskutek wystawienia przedsiębiorców na wolną konkurencję, zarówno krajową jak i zagraniczną. Nadmiernie liberalne działania, brak ochrony „polskich” przedsiębiorców, czy nie wspieranie ich, w długim czasie będzie mogło mieć negatywne skutki w postaci zahamowania względnego wzrostu produktywności. Państwo powinno być inspiratorem zachowań przedsiębiorców, umożliwiając rozwój nowych gałęzi gospodarki, sprzyjając powstawaniu i wdrażaniu nowych rozwiązań technologicznych.

Zdefiniowane w SOR obszary koncentracji działań gospodarczych Państwa na poziomie branż, programów pierwszej prędkości i projektów flagowych są wynikiem przeprowadzonych uprzednio analiz rynku i konsultacji i są zgodne z politykami Państwa, jak np. dla elektromobilności, z jej kilkoma projektami flagowymi wykorzystującymi doświadczenia polskich poddostawców.

Zdaniem uczestników dyskusji, cele SOR są wykonalne dzięki właściwej koncentracji zasobów finansowych i ludzkich, w tym środków UE, które do tej pory byłyby rozproszone na zbyt wiele zadań. Kołem zamachowym SOR są środki unijne, ale w części innowacyjność i reindustrializacja pokazujemy jak wiele jest do zrobienia z wykorzystaniem prostych zmian regulacyjnych, zmian instytucjonalnych czy organizacyjnych

SOR ma służyć nie tylko wzrostowi PKB, ale także być akceleratorem progresu społecznego. Dobrano realne narzędzia implementacji oraz mierniki postępu.

W gospodarce opartej na wiedzy zakłada się ścisłą współpracę ośrodków naukowych z przemysłem. 99% polskich przedsiębiorstw to małe i średnie, które nie mając zdolności technologicznej muszą wspierać się zewnętrznymi ośrodkami naukowymi. Prace naukowe stanowią cenne źródło wiedzy jak takie modele mogą w praktyce funkcjonować.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju SOR zakłada zbudowanie silnej gospodarki opartej na innowacjach, dużych polskich podmiotach i ekspansji zagranicznej. Warunkiem realizacji tych ambitnych planów jest kapitał ludzki czyli fachowcy, specjaliści o wysokich kompetencjach, których w Polsce powinno być więcej.

We wszystkich dyskusjach na temat szkolnictwa zawodowego uczestniczą MEN, pracodawcy i dyrektorzy szkół, a przecież szkolnictwo zawodowe przygotowuje specjalistów dla szeroko rozumianej gospodarki tj. dla przemysłu, warsztatów, kopalń, serwisów.

Na dzień dzisiejszy Polska należy do krajów, w których decyzje o zawodzie niezależnie od predyspozycji podejmuje się pod koniec pierwszych studiów. Obecny system edukacji poprzez stworzenie korytarza w postaci liceów ogólnokształcących zachęca do wyboru łatwej ścieżki kształcenia, jaką jest liceum i jakiejkolwiek studia.

Już w chwili obecnej problemem polskiego szkolnictwa zawodowego jest jego nieprzystosowanie do potrzeb rynku pracy m.in. z powodu kształcenia w niewłaściwych zawodach, nadmiaru teorii, przestarzałych treści nauczania, braku odpowiednio wykwalifikowanych nauczycieli – praktyków zawodu, braku nowoczesnego wyposażenia pracowni i warsztatów, nieadekwatności egzaminów zawodowych, braku praktyk na rzeczywistych stanowiskach pracy w nowoczesnych zakładach. Zwiększenie udziału pracodawców w procesie kształcenia zawodowego – na wszystkich jego etapach, może w zdecydowany sposób podnieść jakość edukacji, przekładając się na poziom i rodzaj kwalifikacji absolwentów, - przyszłych kadr polskiej gospodarki. Im większa liczba przedsiębiorców

zaangażuje się w kształcenie zawodowe młodzieży, da uczniom możliwość praktycznej nauki zawodu na konkretnych stanowiskach pracy w realnych warunkach produkcyjno-usługowo-handlowych, tym lepiej będą przygotowani absolwenci do wejścia na rynek pracy, tym będzie mniej młodych bezrobotnych, i w konsekwencji zwiększy się konkurencyjność przedsiębiorstw wynikająca z ich wykwalifikowanego personelu.

Istotnym elementem kondycji kształcenia ustawicznego oraz przyszłych potrzeb jest kwestia jakości oferowanych usług edukacyjnych, która powinna stać się centralnym elementem każdej strategii kształcenia ustawicznego, gdyż jest dźwignią wyższych wskaźników uczestnictwa oraz wyższych prywatnych i społecznych zwrotów z inwestycji w tę formę kształcenia. Praktyczna nauka zawodu jest wprawdzie elementem szkolnictwa zawodowego wpisanym w programy nauczania, ale bardzo często jej znaczenie dydaktyczne jest znikome dla kwalifikacji, jakie uzyskuje absolwent szkoły zawodowej. Dzieje się tak dlatego, że wyposażenie szkół zawodowych w stanowiska do nauki zawodu nie odpowiada dzisiejszym standardom, a także brakuje możliwości nawiązania współpracy z pracodawcami. System doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych jest słabo rozwinięty, oparty głównie na ogniwach wewnątrzszkolnych, podczas gdy brak jest specjalistycznych ośrodków i struktur w gospodarce, a stan ten w obliczu tempa przemian w technologii i pracy jest istotnym zagrożeniem dla jakości kształcenia zawodowego.

Sprawne państwo i zarządzanie rozwojem: prawo, administracja, usługi publiczne, zarządzanie rozwojem (28.09.2016 r., Warszawa)

Podczas konferencji poruszane były zagadnienia dotyczące doskonalenia systemu stanowienia prawa, redukcji barier prawnych i kosztów regulacyjnych związanych z wykonywaniem działalności gospodarczej, zwiększenia sprawności funkcjonowania instytucji państwa, w tym administracji, wzmocnienia aktywności administracji na rzecz współpracy, partnerstwa i kapitału społecznego, poszerzonej partycypacji społecznej, wzmocnienia strategicznej koordynacji i zarządzania politykami publicznymi, integracji planowania przestrzennego z programowaniem rozwoju społeczno-gospodarczego, budowy i rozwoju e-administracji - orientacji administracji państwa na usługi cyfrowe, zapewnienia warunków dla stworzenia nowoczesnej sieci cyfrowej, budowy społeczeństwa informacyjnego.

Problemem pozostaje sposób praktyczny zapobiegania nadprodukcji prawa oraz pomijania pewnych etapów procedowania, co potwierdza konieczność zapewnienia lepszej koordynacji procesu stanowienia prawa.

Podkreślano, że jeśli prawo ma „służyć obywatelom i gospodarce” to ustawodawca musi słuchać obywateli i przedsiębiorców, tylko we współpracy z przedsiębiorcami jest możliwe wypracowywanie prawa, które będzie służyło gospodarce, podstawą wprowadzenia nowej jakości współpracy między administracją a przedsiębiorcami powinno być zaufanie.

Wskazano, że MR jest przykładem ministerstwa, które faktycznie poważnie traktuje konsultacje publiczne, w tym proces prekonsultacji (opinia BCC w kontekście prac zespołów roboczych SOR, które funkcjonują w ramach MR). W związku z tym postulowano szerzenie dobrych praktyk w zakresie prowadzenia konsultacji publicznych w innych ministerstwach i realną walkę z silosowością w tym obszarze.

Zgłoszono ideę przeprowadzania analiz związanych z wpływem regulacji w ramach planowanego w projekcie SOR Centrum studiów strategicznych, przy ścisłej współpracy z organizacjami społeczno-gospodarczymi.

Negatywnie oceniono ostatnie zmiany w procesie legislacyjnym, tj. rezygnację z etapu założeń projektu ustawy, podkreślając, że przed czerwcową zmianą Regulaminu pracy Rady Ministrów procedura rządowa satysfakcjonowała partnerów społecznych, postulowano powrót do idei założeń, wskazano przy tym na problem braku dostępu partnerów społecznych do informacji w zakresie zamierzeń legislacyjnych rządu przed opracowaniem projektu aktu prawnego.

Odniesiono się do informacji prasowych dot. ustawy o samorządzie gospodarczym, gdyż oznaczałoby to, że MR, przygotowuje projekt ustawy o przymusowym zrzeszaniu się przedsiębiorców bez pożądanej współpracy z przedsiębiorcami w tym temacie.

Posiedzenie Komitetu Koordynującego Umowę Partnerstwa – dyskusja na temat Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (29-30.09.2016 r.)

Przedstawiciele strony samorządowej zgłaszali: chęć przejęcia niektórych zadań (np. dostępu samorządów do Funduszu Kolejowego), brak wsparcia współpracy przygranicznej, problem z ustaleniem priorytetów rozwojowych w SOR, dysonans pomiędzy wyzwaniem zdiagnozowanymi w SOR i zaproponowanymi działaniami oraz kwestie związane z Krajowymi Inteligentnymi Specjalizacjami i Regionalnymi Inteligentnymi Specjalizacjami, które nie powinny być łączone, ponieważ może to osłabić unikalność specjalizacji poszczególnych regionów.

Przedstawiono stanowisko Zarządu Związku Województw Polskich, zawierające między innymi uwagi dotyczące:

- trafności diagnozy sytuacji Polski wskazującej kluczowe wyzwania i problemy rozwojowe oraz identyfikację projektów z których część ma strategiczne znaczenie dla kierunku i tempa rozwoju kraju,
- pominięcia w SOR silnej koordynacyjnej roli samorządu województwa w regionie oraz w relacjach państwo-region, samorząd regionalny zna specyfikę regionu, dlatego lepiej może zaplanować interwencje i określić ich intensywność);
- traktowania jednostek samorządu terytorialnego w projekcie SOR jako dostawcy środków finansowych mających wesprzeć realizację celów Strategii;
- systemu realizacji, który jest najslabszym i niekompletnym ogniwem SOR. Projekt SOR niejasno przedstawia możliwe do zagospodarowania zasoby finansowe, które być może zostaną wykorzystane dla realizacji strategii,
- wprowadzenia nieuzasadnionych zmian w RPO, co będzie skutkowało opóźnieniami w wdrażaniu środków UE.

Partnerzy społeczni zwrócili uwagę na: niewystarczające poświęcenie uwagi roli organizacji pozarządowych, jako tych, które również wchodzi na rynek usług oraz sprzedaży, rozbieżności między zapisami w SOR a realną polityką, aktualności pomysłu stworzenia Centralnej Agencji Wspierania Społeczeństwa Obywatelskiego w związku z zmianą Pełnomocnika Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania, centralizacji i upaństwowieniu decyzji i środków. Zwrócono uwagę, że brak w SOR wizji procesu selekcji wniosków, brak kompetencji urzędników do podejmowania decyzji o charakterze inwestycyjnym, konieczność realnego uporządkowania systemu wsparcia rozwoju, kwestie związane z gruntowną przebudową kultury oszczędzania i budową długoterminowego kapitału, nadto optymistyczne założenia części wskaźników, aktualizacji listy członków Komitetu, brak wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości.

Spotkania powiatowe

Równolegle do konferencji krajowych, w wybranych powiatach w każdym województwie (łącznie w 37 powiatach) odbywały się spotkania Kierownictwa MR prezentujące Strategię.

Poddanie Strategii konsultacjom spotkało się z dobrym przyjęciem uczestników konferencji. Niewiele jednak zgłoszono pogłębionych, systemowych odniesień do konkretnych zapisów projektu. Zwrócono natomiast uwagę, iż Strategia jest mało przejrzysta i napisana trudnym językiem oraz o konieczności uzupełnienia jej o streszczenie, skrót. Podkreślano zaletę SOR polegającą na koncentracji i selektywności podejścia do rozwoju regionalnego,

Większość tematów poruszanych w trakcie spotkań powiatowych dotyczy problemów lokalnych np.:

- wzmacniania dostępności transportowej zwłaszcza obszarów ośrodków prowincjonalnych, w tym leżących na terenach górskich i podgórszych oraz oddalonych od dużych, silnych ośrodków,
- poprawy dostępności do niedrogich mieszkań,
- zagadnień zabezpieczenia przed powodzią
- rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości jako szczególnie ważnej dla mniejszych miast oraz problemów lokalnych przedsiębiorców w prowadzeniu działalności (bariery administracyjne, prawne),
- znaczenia partnerstwa publiczno - prywatnego dla realizacji działań inwestycyjnych, konieczność wprowadzania uproszczeń, poradników i wzorów warunków koniecznych dla szerszego zastosowania tej formuły,
- lepszego informowania przez instytucje publiczne obywateli i przedsiębiorców na temat instrumentów i sposobów finansowania przedsięwzięć z różnych źródeł.

Poruszano też kwestie rozwoju szkolnictwa, zwracano uwagę na problemy ze służbą zdrowia, problemy sektora rolnego. Podkreślano, aby programy wsparcia dla rolników były mniej skomplikowane, kwestie ustanowienia cen minimalnych w rolnictwie oraz rozważenie wprowadzenia mechanizmu powszechnych ubezpieczeń upraw rolnych.

Wskazywano na różne uwarunkowania i przyczyny opóźnień w wykorzystaniu środków pomocowych UE na szczeblu województw i innych j.s.t.

Pojawiły się głosy, iż fundusze unijne mogą być pułapką rozwoju. Niektóre branże uzależniły się od funduszy, a obecne opóźnienie we wdrażaniu spowodowało, że w małych przetargach uczestniczy 10-20 przedsiębiorców, którzy konkurują ceną. Ma to istotny wpływ na płace w regionach.

2. Konsultacje on-line

Do 30 września 2016 r. za pośrednictwem skrzynki elektronicznej oraz formularza dostępnego na stronie internetowej zostało zgłoszonych około 250 uwag. Większość zgłoszeń pochodziła od osób prywatnych, organizacji pozarządowych (Instytut Prawa Pracy i Polityki Społecznej, Fundacja im. Nikoli Tesli, Instytut Polityki Energetycznej im. Ignacego Łukasiewicza, Forum Energii, Lokalna Grupa Działania, itp.) oraz firm z branży budowlanej, motoryzacyjnej, biotechnologii i farmacji, badania rynku oraz IT.

Najwięcej uwag zgłoszono z województw: mazowieckiego, dolnośląskiego i małopolskiego oraz kujawsko-pomorskiego.

Jako obszary najistotniejsze z punktu widzenia zgłaszającego uwagi wskazano: małe i średnie przedsiębiorstwa, energia i środowisko naturalne, spójność społeczna i rozwój zrównoważony terytorialnie, a także bezpieczeństwo narodowe.

Część Strategii, do których najczęściej zgłaszane były uwagi to:

- trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach;
- tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym;
- wyzwania rozwojowe kraju;
- rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony;

- obszary wpływające na osiągnięcie celów strategii (w tym energia).

Najważniejsze tematy podejmowane w uwagach dotyczyły:

- zbyt małej wagi przypisywanej do czwartej rewolucji przemysłowej Przemysł 4.0. Nie przedstawiono szerszego kontekstu, zarówno po stronie uwarunkowań, jak i wpływu na konkurencyjność gospodarki;
- opracowania mapy drogowej w zakresie transformacji w kierunku gospodarki o zamkniętym obiegu – dokumentu o charakterze wykonawczym identyfikującego działania na rzecz zwiększenia wydajności wykorzystania zasobów i ograniczenia powstawania odpadów;
- wstrzymania realizacji programu rozwoju polskiej energetyki jądrowej i przeprowadzenie ponownej, pogłębionej dyskusji i analiz w tej kwestii;
- uzupełnienia kategorii sektorów strategicznych o nowe branże, np. „Sektor chemiczny i nowoczesne tworzywa”, „Innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego”;
- wątpliwości, czy powołanie nowej instytucji koordynującej działania związane z internacjonalizacją przedsiębiorstw (w ramach Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju) spowoduje rzeczywiste ułatwienia dla przedsiębiorców i zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki;
- braku informacji na temat wsparcia działań w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw na szczeblu regionalnym, w tym w szczególności dotyczących roli i funkcji, jaką w realizacji planów Ministerstwa i nowej agencji in spe zajmować będzie sieć Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów;
- kwestii podziału środków finansowych z budżetu Unii Europejskiej, zaniepokojenie budzą zapisy projektu SOR dotyczące zmian w kierunkach interwencji realizowanej ze środków UE oraz planowanego szerokiego powiązania kryteriów i zasad wyboru projektów w ramach EFSI na rzecz wyłonienia do dofinansowania przedsięwzięć w największym stopniu realizujących cele SOR i programów;
- działań na rzecz zwiększenia spójności pomiędzy KIS a RIS, które to podejście nie jest zgodne z logiką procesu przedsiębiorczego odkrywania, w jakim były wyłaniane regionalne specjalizacje. Niezrozumiałe jest pominięcie udziału regionów w procesie koordynowania oraz monitorowania tych działań;
- zastąpienia w ramce „Projekty strategiczne przewidziane do przygotowania i realizacji co roku 2020” akapit „*Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) PLUS – optymalizacja realizacji ZIT i przekształcenie Związków/Porozumień ZIT w trwałe partnerstwa JST po zakończeniu perspektywy finansowej w 2020r. w celu podejmowania działań wykraczających poza zadania dotyczące wdrażania funduszy unijnych, dot. kreowania rozwoju metropolitalnego i koordynacji działań gmin wchodzących w partnerstwo ZIT na akapit z którego wynikałaby pełna dobrowolność w zakresie tworzenia związków metropolitalnych*”;
- przeszkód w rozwoju transportu intermodalnego w Polsce - jest nią nie tylko niewystarczająca ilość centrów logistycznych. Przyczyny należy upatrywać również w braku działań na rzecz obniżenia stawek dostępu do infrastruktury kolejowej, ale też działań na rzecz systemu zachęt do korzystania z tej formy transportu także poprzez ciągłą poprawę infrastruktury. Konieczna jest zmiana przepisów krajowych w tym zakresie.
- problemów lokalnych, dot. np. budowy dróg, mostów, eksploatacji zasobów naturalnych itp.

3. Opinie i recenzje przedstawiane przez instytucje, organizacje i związki

W ramach opiniowania i konsultacji publicznych projekt został przekazany do: Rady Dialogu Społecznego, Rady Pożytku Publicznego, Komisji Krajowej NSZZ Solidarność, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych OPZZ, Forum Związków Zawodowych, Konfederacji Lewiatan, Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej, Business Centre Club, Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego, Krajowej Izby Gospodarczej, Izby Gospodarczej Gazownictwa, Instytutu Transportu Samochodowego, Przemysłowego Instytutu Motoryzacji, Polskiej Izby Motoryzacji, Polskiego Związku Przemysłu Motoryzacyjnego, Polskiej Izby Paliw Płynnych, , Krajowej Izby Biopaliw, Krajowej Izby Paliw Alternatywnych, Polskiego Komitetu Energii Elektrycznej, Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A., Instytutu Jagiellońskiego, Instytutu Sobieskiego, Forum Analiz Energetycznych, Agencji Rynku Energii, Klubu Jagiellońskiego, Krajowej Izby Poszanowania Energii, Agencja Rozwoju Przemysłu, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Agencji Rynku Energii, Giełdy Papierów Wartościowych, Fundacji Idea Rozwoju, Instytutu na rzecz Ekorozwoju, Instytutu Badań Strukturalnych, Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Krajowej Rady Izb Rolniczych, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej, Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych, Krajowej Rady Spółdzielców, Stowarzyszenia Eksporterów Polskich, Towarzystwa Ekonomistów Polskich, Związku Banków Spółdzielczych.

Ponadto uwagi otrzymano m.in. od Centrum Rozwoju Innowacji Strategicznych, Fundacji na rzecz Energetyki Zrównoważonej, Forum Obywatelskiego Rozwoju FOR, Fundacji na rzecz Energetyki Zrównoważonej, Fundacji Kaleckiego, Forum Analiz Energetycznych, Górniczej Izby Przemysłowo Handlowej, GREENPEACE, Izby Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych, Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polski, Instytutu Zootechniki, Państwowego Instytutu Badawczego, Instytutu Badań i Rozwoju Turystyki Medycznej, Izby Bawełny, Koalicji klimatycznej, LOT, Lotos, Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o., Neo –Doradcy Sp. z o.o. , Polska Miedź, Polskiej Rady Koordynacyjnej OZE, Polskie go Towarzystwa Elektrociepłowni Zawodowych, Polskiego Związku Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej, Producentów Leków, Roche Polska, Rady Interestantów Portu Szczecin, Stowarzyszenia Technicznego Odlewników Polskich, Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, UPC Polska Sp. z o.o., Warszawskiego Rolno-Spożywczy Rynek hurtowy w Broniszach, WWF Polska Zielone Mazowsze.

Konsultacje społeczne spotkały się z dużym odzewem wśród instytucji i organizacji pozarządowych.

W nadesłanych opiniach wskazywano na konieczne zmiany i uzupełnienia we wszystkich obszarach, jednak najczęściej uwag dotyczyło sektora energii i innowacyjności polskiej gospodarki.

Przeprowadzone dyskusje wskazały, że istnieje duże zainteresowanie dyskusją na temat **nowego modelu prowadzenia polityki gospodarczej** – podstawowymi zasadami, celami oraz instrumentami ich realizacji. Dużą uwagę przyciągnęła **konceptcja projektów strategicznych i projektów kluczowych** – formuła konsultacji SOR nie pozwalała na szczegółowe ich prezentowanie. Po przyjęciu SOR dyskusja społeczna powinna ogniskować się na szczegółowych metodach operacjonalizacji wskazanych celów (w tym projektach).

O ile generalnie wskazywano na dobrą diagnozę i akceptowano kierunek zmian w polityce społeczno-gospodarczej zgłoszono wiele kwestii o strategicznym znaczeniu dla rozwoju Polski, które powinny zostać mocniej zaadresowane w ostatecznej wersji SOR:

- dopracowanie roli i zadań samorządu terytorialnego w realizacji Planu i Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz wypracowanie mechanizmów współpracy;
- określenie źródeł finansowania strategii;

- rozważenie propozycji dotyczących reformy finansów publicznych w kierunku zapewnienia finansowania celów wskazanych w strategii;
- przyjęcie zasad reformy kształcenia wyższego i zawodowego. Zmiana systemu finansowania nauki, szczególnie jednostek naukowo-badawczych w celu stymulowania współpracy z przemysłem;
- przygotowanie rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie szybkiemu spadkowi liczby ludności Polski;
- wizja rozwoju systemu ubezpieczeń społecznych, w tym procesu ograniczania przywilejów emerytalnych i podwyższenia wieku emerytalnego;
- nadanie znacznie większej rangi rozwojowi odnawialnych źródeł energii (OZE), by oddalić groźbę przeinwestowania w energetykę węglową. Wyraźne nakreślenie podejścia rządu do energetyki jądrowej. Uwzględnienie w systemie rozwoju tzw. energetyki rolnej;
- nadanie większej rangi dialogowi społecznemu, zwiększającemu zaufanie obywateli do państwa i porozumienie ponad podziałami politycznymi oraz rozwijającemu partnerstwo publiczno-prywatne;
- doprecyzowanie zagadnień związanych z poprawą skuteczności promocji przedsiębiorców i gospodarki polskiej za granicą;
- silniejszego niż dotychczas wsparcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez m.in. zapewnienie dostępu do długoterminowych źródeł finansowania inwestycji;
- opracowanie i wdrożenie nowych rozwiązań poprawiających stan infrastruktury w Polsce;
- jednoznaczne określenie zasad odchodzenia od „Polski resortowej”, tj. warunków udziału poszczególnych ministerstw w realizacji Strategii przez rząd i zasad współpracy.

4. Opinie władz samorządowych

W ramach konsultacji z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego uwagi otrzymano m.in. od:

- Związku Województw RP,
- Związku Gmin Wiejskich RP,
- Związku Miast Polskich,
- władz wszystkich województw,
- prezydenci miast.

Szereg uwag powtarzało się z przytaczanymi wcześniej opiniami regionów.

W trakcie konsultacji poruszano następujące kwestie:

- hamująca decentralizacja

Pominięto koordynacyjną rolę samorządu województwa w regionie oraz w relacjach państwo-region. Niekorzystne są proponowane narzędzia bezpośredniej interwencji państwa w sprawach o znaczeniu lokalnym lub subregionalnym.

- samorządy zleceńobiorcami

Pomniejszono rolę samorządności terytorialnej jako efektywnego i demokratycznego sposobu prowadzenia polityki rozwoju na poziomie regionalnym i lokalnym.

- hierarchiczna niespójność planowania

Brak pełnej zgodności z wyższej rangi dokumentami, czyli z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju, a także z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Chodzi tu m.in. o proponowaną w projekcie SOR definicję aglomeracji, która wyklucza niektóre miasta wojewódzkie z kręgu głównych ośrodków miejskich w Polsce.

- brak alternatywnych scenariuszy rozwoju

Zbyt optymistyczne założenia dotyczące wzrostu gospodarczego w najbliższej przyszłości i brak identyfikacji alternatywnego scenariusza rozwoju w sytuacji wystąpienia okoliczności ograniczających zakładany wzrost gospodarczy (bezalternatywna wizja rozwoju, brak narzędzi do budowania gotowości kraju na szoki zewnętrzne).

- wyzwanie demograficzne

Proponowane w tej kwestii działania sektora publicznego są niewspółmierne do skali i wagi problemu, nie mają charakteru kompleksowego, angażującego zasoby regulacyjne, organizacyjne i finansowe z zakresu różnych polityk publicznych – brakuje wyraźnego powiązania polityki społeczno-gospodarczej z wyzwaniami demograficznymi.

- nieoptymalny system realizacji

Najsłabszy, niekompletny i oparty na najbardziej ryzykownych założeniach; brak identyfikacji wielkości nakładów finansowych niezbędnych do realizacji zaplanowanych działań - niejasne mechanizmy finansowania Strategii.

- finanse JST

Zbyt ogólne odniesienie do wzrostu udziału dochodów własnych w finansowaniu zadań JST tak, aby umożliwić im efektywną realizację zadań własnych, pozostawienia jak największej części wypracowanych lokalnie i regionalnie dochodów publicznych w miejscu ich generowania, modyfikacji systemu wyrównywania dochodów JST

- niejasna wizja kontraktu terytorialnego

Brak kompleksowej propozycji zasad funkcjonowania kontraktu terytorialnego, który powinien być kluczowym i stabilnym finansowo instrumentem polityki regionalnej pozwalającym na partnerskie uzgodnienie i koordynację w ujęciu wieloletnim wspólnych działań Rządu i Samorządu Województwa w odniesieniu do terytorium każdego z regionów.

- planowanie (nie)zintegrowane

Zawarta w projekcie SOR idea integracji systemów planowania przestrzennego i programowania społeczno-gospodarczego jest słusza. Brakuje jednak ścieżki jej realizacji, co – biorąc pod uwagę wieloletni brak postępów w tym zakresie – nie pozwala optymistycznie myśleć o skutecznej realizacji tego postulatu.

- nieadekwatne zróżnicowanie obszarów wiejskich

Proponowane w projekcie SOR wsparcie dedykowane obszarom wiejskim bazuje na standardowych i zachowawczych rozwiązaniach, które nie są adekwatne do specyfiki i zróżnicowania tych obszarów. Takie podejście może przynieść bardzo ograniczone efekty rozwojowe niewspółmierne do potrzeb.

- wymuszanie zmian RPO

ograniczanie kompetencji instytucji zarządzających oraz komitetów monitorujących dla regionalnych programów operacyjnych (RPO)

- ukryte priorytety

Dysonans pomiędzy zdiagnozowanymi wyzwaniami a proponowanymi rozwiązaniami, działania rutynowe, które nie wymagają kluczowych przesądzeń (np. szkolenia dla administracji), przenikają się z działaniami o wysokiej randze strategicznej; kierunki interwencji powielają się, brakuje hierarchizacji i jasnych ram czasowych, brak powiązań między działaniami w różnych Obszarach Strategii, które mogą być decydujące dla jej sukcesu.

- niejasne wybory gospodarcze

Projekt SOR kładzie nacisk na wspieranie 12 priorytetowych branż eksportowych, 10 sektorów strategicznych i 8 krajowych inteligentnych specjalizacji (KIS). Ponadto Strategia ma zostać jeszcze uzupełniona o tzw. branże kluczowe. Nie jest jasne, jaki był klucz wyboru wskazanych branż, sektorów i specjalizacji, czy i jakie zachodzą między nimi relacje, a także jak te relacje przełożą się na kierunki interwencji publicznej.

- niejasne podejście do obszarów miejskich

Obszaru metropolitalnego nie tworzy tylko największe miasto, lecz także związane z nim miasta małe i średnie. Rozwoju tych ośrodków nie można postrzegać w oderwaniu od siebie – są to organizmy, które wzajemnie się uzupełniają, tworząc sieć powiązań funkcjonalnych między sobą oraz z obszarami wiejskimi

- nieodkryty potencjał TEN-T

Projekt SOR nie dostrzega roli, jaką w dynamizacji gospodarczego rozwoju kraju i regionów mogą odegrać multimodalne korytarze TEN-T. W obszarze ich oddziaływania należy skupić szerokie spektrum działań na rzecz lokowania i wzrostu przedsiębiorstw zdolnych do szybkiego przesuwania się w łańcuchu wartości dodanej

- nieprzejrzysty model energetyczny

Brak przesądzeń co do modelu systemu energetycznego w Polsce. Rozwój energetyki jądrowej został potraktowany enigmatycznie, zaś decyzja o budowie elektrowni atomowej wciąż nie została podjęta. Zasadniczy problem, którym jest mała gęstość i znaczna dekapitalizacja sieci energetycznych nie uzyskał należytej mu rangi. Brak jednoznacznego wskazania konieczności budowy (modernizacji) bloków konwencjonalnych, choć podkreśla się, że polska energetyka będzie oparta na węglu kamiennym (nie mówi się o węglu brunatnym) i konkurencyjnym sektorze górniczym. Nie określono także pożądanych kierunków rozwoju OZE oraz mechanizmów wspierających ich rozwój i stabilność, choć mają one stanowić element miksu energetycznego

- niezaplanowane reformy

Projekt SOR nie odnosi się do zapowiadanych przez Rząd reform, które będą miały kluczowy wpływ na realizację celów Strategii (np. w obszarze edukacji). Pojawia się więc zasadnicze pytanie, czy projekt SOR celowo pomija ważne kierunki zmian w sposobie dostarczania podstawowych usług publicznych, wzmacniające tym samym Polskę „resortową”, czy też nie istnieją w tym zakresie kompleksowe propozycje.

- ogólnikowa polityka zdrowotna

Lakoniczne wskazanie kierunków zmian w zakresie organizacji opieki zdrowotnej, zawężając problem do hasłowo zarysowanej poprawy efektywności funkcjonowania systemu zdrowia. Propozycje w tym obszarze trudno więc uznać za wiarygodną koncepcję rozwiązania zdefiniowanych problemów.

- obronność oderwana od rozwoju

Projekt SOR, poruszając ważki temat bezpieczeństwa narodowego, nie dostrzega terytorialnego oddziaływania przedsięwzięć planowanych do realizacji w tym zakresie. Tymczasem te obszary kraju, na których lokalizowane są lub będą takie przedsięwzięcia (np. bazy NATO), stoją przed

zagrożeniem trwałego osłabienia długofalowych podstaw rozwoju, jeśli zostaną pozbawione dedykowanego pakietu działań wspierających.

- nadmiar projektów

Projekty strategiczne lub flagowe zawarte w projekcie SOR są zbyt liczne (prawie 220) oraz nadmiernie zróżnicowane – jedne są pojedynczymi przedsięwzięciami, inne rozwiązaniami systemowymi, a jeszcze inne stanowią raczej zasady działania. Ponadto, ich zakres często się powiela.

- istotna zmiana regulacji

Pojawia się ryzyko, że zapowiadane liczne zmiany regulacji prawnych nie będą sprzyjać upraszczaniu przepisów, a mogą wręcz pogłębić chaos prawny w niektórych obszarach. Dotyczy to np. zapowiadanych rozwiązań fiskalnych mających poprawić elastyczność i wydajność przedsiębiorstw oraz ich skłonność do działań proinnowacyjnych

- wymagające doprecyzowania instrumenty

Pominięcie faktu, że w wielu regionach działają już mechanizmy terytorializacji polityki rozwoju, które zostały uruchomione i wyposażone w środki m.in. RPO.

- niekompletna oferta państwa

Projekt SOR wskazuje szereg obszarów o niedostatecznej dynamice rozwojowej lub deficytach strukturalnych, dla których nie przedstawia jednak kompleksowej i przestrzennie zaadresowanej „oferty” państwa związanej z dynamizacją ich rozwoju społeczno-gospodarczego (wyjątek stanowi kontynuacja programu dla Polski Wschodniej i planowany program dla Śląska).

- ponadregionalna i przygraniczna pasywność

W projekcie SOR, poza wzmianką o potrzebie realizacji przedsięwzięć ponadregionalnych, brakuje propozycji, w jaki sposób (jakimi instrumentami) stymulować współpracę ponadregionalną oraz jak wykorzystać wynikającą z niej wartość dodaną. Analogiczną uwagę można sformułować w odniesieniu do przedsięwzięć wynikających z potrzeb i celów współpracy przygranicznej, które w projekcie SOR sprowadzają się wyłącznie do kwestii transportowych oraz przestępczości.

- bariery dla regionalnych spółek celowych

Projekt SOR nie dostrzega, że samorządy województw mogłyby zdecydowanie skuteczniej włączyć się w realizację celów Strategii w obszarze szeroko pojętego wsparcia rozwoju gospodarczego, o ile usunięta zostanie bariera uniemożliwiająca im tworzenie lub przystępowanie do spółek celowych realizujących zadania publiczne określone głównie w katalogu zadań własnych JST.

5. Zmiany w SOR będące odpowiedzią na zgłaszane uwagi

Większość uwag zgłaszanych podczas konsultacji została uwzględniona lub częściowo uwzględniona.

Uwagi szczegółowe, dotyczące problemów lokalnych lub działań o charakterze punktowym a nie strategicznym będą sukcesywnie uwzględniane w czasie tworzenia dokumentów wdrożeniowych dla Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

- **Wyzwania rozwojowe kraju**

W wyniku zgłoszonych uwag dodano rozdział opisujący scenariusze rozwojowe do 2030 roku; zapewniono większą spójność wewnętrzną Strategii, m.in. między częścią diagnostyczną a realizacyjną; między celami, działaniami a zakładanymi efektami i wskaźnikami.

- **Nowy model rozwoju**

Następstwem zgłaszanych postulatów było podkreślenie roli regionów w realizacji Strategii (zapisy dodane w zasadach realizacji SOR, w obszarze *Rozwój zrównoważony terytorialnie* oraz w *Systemie koordynacji i realizacji SOR*). Rozszerzono i doprecyzowano zapisy odnoszące się do rozwoju regionalnego. Dodano Syntezę tłumaczącą przyjęty model rozwojowy oraz główne założenia Strategii.

- **Powiązania Strategii z międzynarodowymi i krajowymi dokumentami strategicznymi**

Dodano rozdział o powiązaniach SOR z krajowymi i międzynarodowymi dokumentami strategicznymi warunkującymi zapisy lub realizację SOR (DSRK, KPZK 2030, Agenda 2030, Strategia Europa 2020, Pakiet energetyczno-klimatyczny, Porozumienie Paryskie).

- **Reindustrializacja**

Zapisy odnoszące się do sektorów strategicznych i Krajowych Inteligentnych Specjalizacji zostały bardziej precyzyjnie opisane. Doprecyzowano również kryteria wyboru sektorów strategicznych oraz kryteria wyłaniania tzw. programów pierwszej prędkości (większy nacisk został położony na kryteria wynikające z potrzeb rozwojowych kraju). Określono możliwy zakres wsparcia.

- **Rozwój innowacyjnych firm**

W wyniku zgłaszanych uwag przedstawiony został zarys modelu narodowego ekosystemu innowacji oraz zilustrowane zostały relacje pomiędzy sektorami strategicznymi, KIS-ami, technologiami i projektami flagowymi. Wzmocniono zapisy dotyczące kształtowania postaw i umiejętności kluczowych dla rozwoju innowacyjności, nadając im bardziej systemowy charakter i wskazując, że dotyczą one wszystkich etapów kształtowania innowatorów (szkoły różnych szczebli, uczelnie, jednostki naukowo-badawcze, przedsiębiorstwa). Adresatów działań dot. promowania kultury innowacyjności poszerzono o administrację publiczną - ważnego uczestnika narodowego systemu innowacji animującego przy użyciu szeregu narzędzi legislacyjnych i programowych współpracę między pozostałymi podmiotami tego systemu. Uznając akcentowaną w niektórych uwagach rolę indywidualnej wynalazczości, uwzględniono projekt strategiczny polegający na zapewnieniu wsparcia autorom wynalazków i innych innowacyjnych rozwiązań będących osobami fizycznymi.

- **Małe i średnie przedsiębiorstwa**

Przygotowano i wdrożono pakiet uproszczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Ujednolicono system instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców oraz rolników (a także podmiotów działających w sektorze rolno-spożywczym). Wsparcie dla pozarolniczej działalności gospodarczej zostało powiązane i wpisane w szersze mechanizmy i polityki wsparcia działań wspierających rozwój przedsiębiorczości. Zachowano przy tym specyficzny charakter interwencji dotyczący zróżnicowanych potencjałów gospodarczych obszarów wiejskich, bazujących rozwój na działalności rolniczej oraz towarzyszącej jej działalności gospodarczej.

Poszerzono zakres współpracy między zróżnicowanymi podmiotami (administracją rządową i samorządową, partnerzy społeczno-gospodarczy, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu) we wdrażaniu interwencji w obszarze szkoleń i kompetencji dla przedsiębiorstw. Przygotowano nowe rodzaje interwencji w obszarze przemian strukturalnych modeli biznesowych oraz wykorzystania lokalnych i regionalnych motorów przedsiębiorczości, a także szerszego niż dotychczas wykorzystywania współpracy między przedsiębiorcami, przedsiębiorstwami oraz ich otoczeniem do osiągania celów gospodarczych i społecznych. Uwzględniono również mechanizmy wsparcia spółdzielczości (w tym lokalnych banków spółdzielczych), jako jedną z podstawowych form prowadzenia aktywności gospodarczej w Polsce.

- **Kapitał dla rozwoju**

Doprecyzowano zapisy, m.in. w kontekście propozycji finansowania inwestycji za pomocą dłużnych papierów wartościowych, emitowanych przez polskie firmy oraz przez Pracownicze Programy Emerytalne.

Wprowadzono zapisy dotyczące wzmocnienia znaczenia Giełdy Papierów Wartościowych i rynku kapitałowego w ramach nowo wyodrębnionego kierunku interwencji. Wyszczególniono działania, jakie będą podejmowane w jego ramach, celem zwiększenia udziału kapitału prywatnego w finansowaniu inwestycji. Zaplanowano także opracowanie *Strategii dla rozwoju rynku kapitałowego w Polsce*, pozwalającej na zidentyfikowanie niezbędnych zmian regulacyjnych i instytucjonalnych, a także na wzrost znaczenia finansowania udziałowego oraz emisji instrumentów dłużnych w polskiej gospodarce.

Doprecyzowano zapisy informujące o możliwościach objęcia wsparciem inwestorów zagranicznych zainteresowanym lokowaniem w Polsce kapitału i tworzeniem nowych miejsc pracy, a także uzupełniono informacje dotyczące działań w odniesieniu do pozyskiwania zagranicznych inwestycji poprzez działania promocyjne i aktywne poszukiwanie inwestorów także poza granicami Polski oraz tworzenie wizerunku Polski jako dobrego miejsca do inwestowania (także po 2020 r.).

Uzupełniono zapisy w odniesieniu do planowanych po 2020 r. działań, wzmocnienia znaczenia interesariuszy z poziomu regionalnego w kształtowaniu polityki inwestycyjnej.

Określono zasady zarządzania mieniem państwowym. Zmieniono nazwę projektu, a także jego opis (wprowadzono m.in. informację o powierzeniu kompetencji właścicielskich dotyczących spółek z udziałem Skarbu Państwa Prezesowi Rady Ministrów oraz możliwości delegowania uprawnień do wykonywania praw z akcji na innego członka Rady Ministrów, pełnomocnika rządu lub inny podmiot). 24 listopada 2016 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

Wyeksponowano znaczenie Partnerstwa Publiczno - Prywatnego w ramach nowego kierunku interwencji pn. *Zwiększenie efektywności wydatków publicznych w zakresie dostarczania wysokiej jakości infrastruktury i usług publicznych* oraz uzupełniono i doprecyzowano istniejące wcześniej zapisy dotyczące działań podejmowanych w ramach tej interwencji. Określono jak rozwijać się będzie PPP po 2020 r.

Zaproponowano dodatkowe działania realizowane na wielu płaszczyznach, które, tworząc efekt synergii, wspierać będą wzrost oszczędności sektora prywatnego. Działania te mają na celu rozwój rynku finansowego i kapitałowego, promocję Polski jako kraju atrakcyjnego dla zagranicznego kapitału, wzmacnianie stabilności sektora finansowego i infrastruktury rynkowej, a także działania edukacyjne upowszechniające w świadomości społeczeństwa wiedzę z zakresu funkcjonowania rynków finansowych oraz korzystania z instrumentów oferujących możliwości oszczędzania długoterminowego.

Sektor bankowy odgrywa ważną rolę w SOR, stanowiąc źródło finansowania inwestycji przedsiębiorstw w Polsce. Rolę banków podkreślono m.in. w projektach, jakie będą realizowane w obszarze Kapitał dla rozwoju, tj.: Systemie współdzielenia ryzyka dla MŚP oraz Programie Budowy Kapitału.

- **Obszar: Ekspansja zagraniczna**

Wprowadzono zapis dotyczący wzmocnienia rozpoznawalności marki „Polska”, w tym konieczności wypracowania wspólnych i skoordynowanych zasad komunikacji i promocji Polski oraz polskich produktów i przedsięwzięć za granicą, pod wspólnym znakiem marki „Polska”.

W obszarze Ekspansja zagraniczna podkreślono, że polityka proeksportowa będzie realizowana z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska oraz prośrodowiskowego projektowania produktów oraz usług.

Biorąc pod uwagę znaczenie sektora rolno-spożywczego w polskim eksporcie dodano zapisy dotyczące działań na rzecz promocji sektora rolno-spożywczego oraz wsparcia ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorców tego sektora.

- **Obszar: Spójność społeczna**

Tekst został uzupełniony o zapisy dotyczące przeciwdziałania segmentacji na rynku pracy - zmiana zasad zatrudniania na podstawie umowy o pracę na czas określony przez objęcie pracowników zatrudnionych na tej podstawie, co najmniej takim samym zakresem ochrony przed rozwiązaniem stosunku pracy w drodze wypowiedzenia przez pracodawcę, jak pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, zwiększenia elastyczności czasu pracy jako faktycznej możliwości dopasowania go do potrzeb pracowników.

Uszczegółowiono zapisy dotyczące usług opiekuńczych –wzmocnienia rodzin w tym zakresie, samodzielności osób z niepełnosprawnościami, łatwiejszego dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych, umożliwienia kobietom pozostawanie możliwie długo w domu po urodzeniu dziecka, a także powrotu do pracy, aby ułatwić kobietom godzenie życia osobistego i zawodowego.

Uzupełniono też zapisy dotyczące polityki migracyjnej.

- **Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie**

W odpowiedzi na uwagi zgłaszane przez władze samorządowe i organizacje związkowe tekst Strategii został odpowiednio uzupełniony i doprecyzowany.

Polska Wschodnia:

- Wzmocniono system koordynacji wsparcia kierowanego do makroregionu z różnych źródeł finansowych (Podkomitet ds. Polski Wschodniej w ramach KK ds. Polityki Rozwoju), co pozwoli lepiej dopasować wsparcie dostępne z różnych źródeł do potrzeb i wyzwań rozwojowych (również na poziomie podregionów).
- Ponadto, doprecyzowano zapisy ws. programu, który zostanie wdrożony po 2020 r. Będzie to program ponadregionalny skierowany do najsłabszych gospodarczo obszarów (2020+) realizowany z wykorzystaniem formuły kontraktu terytorialnego. W ramach programu realizowany będzie kompleksowy pakiet działań z zakresu m.in.: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, pobudzania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, a także poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych. Program będzie dostosowany do potrzeb i uwarunkowań terytorialnych najsłabszych obszarów w Polsce Wschodniej i do podregionów borykających się z problemami rozwojowymi położonych w innych województwach. .

Śląsk:

- Wprowadzono zapisy służące większemu ukierunkowaniu programu na działania związane z restrukturyzacją tradycyjnych sektorów gospodarki na rzecz nowych form działalności gospodarczej o wysokiej produktywności.
- Doprecyzowano ponadto informacje dotyczące celu, sposobu przygotowania i realizacji Programu dla Śląska.

Miasta:

- doprecyzowano określenie *największe aglomeracje*, przesądzając, że należą do nich wszystkie miasta wojewódzkie,
- wprowadzono typologię miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze - nowa mapa z załączonymi wskaźnikami,
- połączono wcześniej rozdzielone kierunki dot. miast w jeden kierunek, tak aby lepiej pokazać że są one względem siebie uzupełniające

- powiązanie z innymi obszarami SOR, w szczególności dot. planowania przestrzennego, środowiska i transportu
- odwołano się do typologii miast wskazanej w KPZK, aby pokazać spójność podejścia obu tych dokumentów

Obszary wiejskie:

W odpowiedzi na uwagi o powielaniu interwencji kierowanej do obszarów wiejskich zaproponowano w SOR nowe ujęcie wsparcia tych obszarów i rolnictwa:

- działania dot. zwiększania wydajności rolnictwa i dochodów drobnych producentów żywności, w szczególności rodzinnych gospodarstw rolnych zostały opisane w Celu I SOR. Natomiast zadania związane z zachowaniem ekosystemów, wzmacnianiem zdolność przystosowania się do zmian klimatu, ekstremalnych zjawisk pogodowych, suszy, powodzi i innych katastrof, a także poprawą jakości gleby i gruntów, zapewnienia różnorodności genetycznej nasion, roślin uprawnych, zwierząt hodowlanych i udomowionych oraz powiązanych z nimi dzikich gatunków (w tym poprzez skutecznie zarządzane i różnorodne banki nasion i roślin na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym) zostały opisane w SOR w obszarze środowisko;
- działania dot. pobudzania rozwoju obszarów wiejskich, w tym przeciwdziałania problemom społeczno-gospodarczym występującym na wsi - w ramach celu II SOR w obszarze: Rozwój zrównoważony terytorialnie (w kierunku interwencji pn. Wyrównywanie szans rozwojowych mieszkańcom obszarów wiejskich (który powstał z połączenia dwóch proponowanych wcześniej działań: Rozwój obszarów wiejskich - wsparcie horyzontalne oraz Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze) oraz w kierunku pn. Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją;
- działania dot. rozwoju obszarów wiejskich, w tym przeciwdziałania problemom społeczno-gospodarczym występującym na wsi połączono w jeden kierunek, tak aby lepiej pokazać że są one względem siebie uzupełniające. Wydzielono w ramach tego kierunku - dwa podkierunki interwencji: *Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze* (który powstał z połączenia dwóch proponowanych wcześniej działań: *Rozwój obszarów wiejskich - wsparcie horyzontalne* oraz *Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze*) oraz w kierunku - *Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją*;

Zmieniono nazwę celu 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych (było: wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe w ramach współpracy w zakresie KIS i RIS)

Wprowadzone zostały zmiany w proponowanych kierunkach interwencji (w stosunku do wersji konsultowanej):

- wzmocnienie koncentracji działań proinnowacyjnych oraz synergii pomiędzy krajowymi i regionalnymi specjalizacjami;
- wzmacnianie regionalnych systemów inwestycji;
- zapewnienie efektywnego systemu finansowania przedsięwzięć rozwojowych w regionach.

Zgodnie z filozofią SOR wykorzystywanie potencjałów regionów w celu zwiększenia konkurencyjności gospodarki i jednocześnie zapewnienia warunków dla trwałego i zrównoważonego rozwoju musi być **selektywne**, kierowane przede wszystkim na uzyskanie rzeczywistego, odczuwalnego efektu w postaci rozwoju nowych technologii i innowacji decydujących o sile konkurencyjnej regionu tj.:

- konsekwentne wspieranie za pomocą różnorodnych instrumentów (finansowych, instytucjonalnych, legislacyjnych): nisz, kluczowych sektorów, projektów flagowych o

największym potencjale dla gospodarki i wymagających zaangażowania nauki oraz wysoko wykwalifikowanej kadry pracowników;

- koncentracja na ograniczonej liczbie celów, długofalowych inwestycjach w regionalne determinanty wzrostu, działaniach stanowiących wartość dodaną do krajowych polityk regionalnych;
- dobieranie bardziej trafnego do charakterystyki różnych terytoriów zakresu interwencji polityki regionalnej oraz udoskonalenie i poprawa skuteczności mechanizmów i instrumentów wykorzystywanych w tej polityce;

Cel będzie realizowany za pomocą szeregu działań podejmowanych na poziomie regionalnym przez władze samorządowe we wzmacnionej współpracy z innymi partnerami, w tym stroną rządową, zgodnie z zapisami KSRR oraz strategii regionalnych.

Zmiany w zakresie celu 3 *Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie dotyczące m.in.:*

- w kierunku 1. *Wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju* uwzględniono kwestię wzmocnienia analiz strategicznych badających sytuację w różnych układach terytorialnych, w tym w relacji miasto-wieś i uzupełniono (w kierunku 2 *Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych na poziomie lokalnym*) o dokonanie przeglądu dostarczania usług publicznych w latach 2014-2020, w tym przygotowanie propozycji modelowego podejścia po 2020.
- w kierunku 3. *Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym* zostały uwzględnione lokalne rady rozwoju jako działania pn. *promocja zawiązywania lokalnych rad rozwoju stymulujących dialog i partnerstwa rozwojowe pomiędzy samorządami terytorialnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi wokół celów i kierunków rozwojowych dla obszarów funkcjonalnych*, a nie jako projekt strategiczny oraz podkreślono konieczność rozwijania mechanizmów terytorialnych 2014-2020 stosowanych w KPO i RPO, w tym szerszego zastosowania RLKS po 2020 r.
- wpisania również w kierunku 3. ZPR jako podejścia do realizacji działań i projektów – co oznacza rezygnację z ZPR jako projektu strategicznego. ZPR jako pakiet będzie realizowany w ramach odnowionego kontraktu terytorialnego, który wpisany jako oddzielny projekt strategiczny został rozszerzony dla obszarów funkcjonalnych o możliwość zawierania porozumień nie tylko pomiędzy rządem, a samorządami wojewódzkimi, ale również pomiędzy innymi partnerami (w tym pomiędzy JST i partnerami niepublicznymi).
- w kierunku 4 pn. *Zwiększenie efektywności finansowania polityk ukierunkowanych terytorialnie* podkreślone zostało powiązanie finansowania części środków JST z formułą kontraktową.

- **Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce**

Obszar uzupełniono o działania mające na celu weryfikację, czy proponowane narzędzia prawa pomogą w realizacji określonych celów. Rozwinięto kwestię niskiego zaangażowania obywateli w sprawy publiczne, w tym proces stanowienia prawa. Strategia bardziej szczegółowo odnosi się do tego problemu i proponuje nowe rozwiązania w tej materii.

- **Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem**

Wyraźniej zaznaczono współpartnerstwo instytucji rządowych i samorządowych, jak również partnerów społecznych w kształtowaniu i realizacji polityki rozwoju. Wprowadzono treści wskazujące na inicjatywną i koordynacyjną rolę, a jednocześnie odpowiedzialność instytucji

państwa (i rządu, i samorządu terytorialnego poszczególnych szczebli) za strategię i działania na rzecz rozwoju i bezpieczeństwa kraju, regionów czy też poszczególnych grup społecznych.

Doprecyzowano i uzupełniono zapisy dotyczące modyfikacji podstaw funkcjonowania styku sfery gospodarczej, administracyjnej i ustawodawczej państwa oraz powiązania programowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym.

- **Obszar: E-państwo**

W wyniku zgłaszanych uwag dodano działanie dotyczące stworzenie jednego portalu informacji i e-usług administracji rządowej w celu sprawniejszego dostępu dla obywateli i przedsiębiorców. Rozszerzono działania dotyczące bezpieczeństwa danych i zachowania prywatności użytkowników, które są kluczowe w przypadku orientacji administracji na usługi cyfrowe i dążenia do zbudowania społeczeństwa informacyjnego.

- **Obszar: Finanse publiczne**

Wskazano na potrzebę zmian systemu korekcyjno-wyrównawczego w JST (tzw. „janosikowego”) oraz nowelizacji ustawy o finansach publicznych.

- **Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE**

W tym obszarze dokonano uporządkowania i hierarchizacji problemów. Wskazane zostały również konkretne elementy wymagające usprawnienia w bliższej (do 2020 r) i dalszej (po 2020 roku) perspektywie. Określone zostały cele do osiągnięcia w obszarze wykorzystania funduszy UE oraz niezbędne środki. Zwiększona została spójność diagnozy i kierunków interwencji. Zmieniono wskaźniki: jeden (dotyczący CT3) został usunięty, a w pozostałych urealnione zostały wartości pośrednie i docelowe w odpowiedzi na nadesłane sugestie i analizy. W pierwszej wersji zaplanowane do realizacji było 6 projektów strategicznych, które obecnie połączono i skonsolidowano. Po zmianach pozostały do realizacji trzy projekty strategiczne.

- **Kapitał ludzki i społeczny**

Rozszerzono diagnozę i opis dotyczący edukacji pozaformalnej. Uszczegółowiono zapisy odnoszące się do planowanych przez rząd reform, w tym w zakresie szkolnictwa wyższego i edukacji.

- **Transport**

W części transportowej SOR wzmocniono zapisy dotyczące uzupełnienia luk w sieci połączeń drogowych (autostrady i drogi ekspresowe), kolejowych oraz śródlądowych o odpowiedniej jakości w relacjach europejskich, w tym TEN-T, rozwoju transportu intermodalnego i inteligentnych sieci transportowych. Podkreślono konieczność przechodzenia na transport niskoemisyjny.

- **Energia**

Rozwinięte zostały zapisy dot. energii – dodano wyzwania warunkujące kierunki rozwoju polityki energetycznej Polski, zdefiniowano główne długoterminowe zagrożenia i wyzwania, rozwinięto zapisy dot. polityki energetycznej Polski w odniesieniu do polityki UE, uzupełniono zapisy dotyczące nowego modelu polityki energetycznej kraju, uzupełniono zapisy odnoszące się do roli OZE, konieczności modernizacji sektora ciepłowniczego, bezpieczeństwa energetycznego, reform sektora górnictwa węgla kamiennego, skorygowano listę projektów strategicznych.

- **Środowisko**

Jednoznacznie wskazano na innowacyjną rolę wyzwań związanych z zarządzaniem emisjami do środowiska i międzypokoleniową dostępnością środowiskowych zasobów rozwojowych w ochronie klimatu globalnego. Wskazano kontekst czynnej ochrony, określanej jako „ochrona przez użytkowanie zasobu” w ochronie klimatu globalnego m.in. w leśnictwie, gospodarce surowcowej i zarządzaniu zasobami nośników energii.

Wzmocniona została koordynacja między globalnymi wyzwaniami, związanymi z wpływem cywilizacji technicznej na stan zasobów środowiska (wody, powietrza, zasobów różnorodności biologicznej, klimatu) a celami strategii, szczególnie w części realizacyjnej. Zrównoważono rolę ekosystemów leśnych i rolnych w strukturze zasobów środowiska, jak również wzmocniono przekaz związany z wielofunkcyjnością zasobów wodnych. Wskazano na rolę baz informacji o różnych typach zasobów środowiska w procesie inwestycyjnym.

- **Podstawowe źródła finansowania Strategii**

Rozdział został uzupełniony o strukturę zadaniową wydatków (wg zakresu interwencji), wzmocniona została kwestia generowania środków na rozwój po 2020 r. źródła finansowania zostały uzupełnione o leasing, oszacowano skalę zaangażowania sektora prywatnego.

- **System koordynacji i realizacji Strategii**

W związku z wieloma uwagami dotyczącymi projektów, przeprowadzono ocenę projektów strategicznych i flagowych pod kątem ich wpływu na cele SOR (wskaźniki), w oparciu o nią dokonana została selekcja projektów, ich ograniczenie, pogrupowanie i bardziej precyzyjny opis – dodano załącznik do SOR w postaci listy projektów, która wskazuje okres realizacji oraz podmiot odpowiedzialny za każdy projekt. System realizacji został przebudowany oraz identyfikuje główne źródła finansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w sposób całościowy (m.in. wskazano pożądane zmiany w strukturze wydatków).

IV. PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Ogółem w trakcie konsultacji uwagi zgłosiło ponad **250** instytucji, osób prywatnych i władz samorządowych. Zgłoszono ponad **1800** uwag na prawie **3000** stron.

Szeroki zakres konsultacji, a przede wszystkim liczne spotkania kierownictwa Ministerstwa Rozwoju z przedstawicielami różnych środowisk, organizacji pozarządowych, organizacji branżowych oraz samorządowcami spotkały się z bardzo dobrym przyjęciem. Podczas spotkań była wysoka frekwencja oraz duża aktywność w trakcie dyskusji.

Możliwość przekazywania pisemnych wypowiedzi spotkała się również z dużym odzewem (uwagi były zgłaszane zarówno poprzez formularz dostępny na stronie internetowej, na adres skrzynki e-mail strategiarozwoju@mr.gov.pl, a także w formie papierowej). Uwagi otrzymano m.in. od:

- członków Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP,
- Rady Działalności Pożytku Publicznego,
- Rady Dialogu Społecznego oraz oddzielnie od niektórych jej reprezentatywnych członków (5 opinii – NSZZ Solidarność, Lewiatan, Pracodawczy RP, BCC, OPZZ),
- innych instytucji, do których zwrócono się pisemnie z prośbą o opinię (ok. 23 podmiotów),
- władz samorządowych,
- osób prywatnych w formie listów i e-maili (około 70 opinii),
- poprzez formularz on-line - ponad 250 uwag.

W ramach konsultacji z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego wpłynęło łącznie ok. 400 uwag, m.in. od:

- Związku Województw RP,
- Związku Gmin Wiejskich RP,
- Związku Miast Polskich,
- a także od zarządów województw.

Podczas konsultacji wskazywano na konieczne zmiany i uzupełnienia we wszystkich obszarach Strategii.

Efekty konsultacji społecznych znalazły odzwierciedlenie w ostatecznym projekcie Strategii, przedkładanym komitetom i Radzie Ministrów.

Pozytywnie oceniono diagnozę sytuacji w Polsce, w tym pułapki rozwojowe. Przychylnie oceniono wyznaczone cele, podejście projektowe do zaplanowanych przedsięwzięć. Zwrócono również uwagę, iż Strategia jawi się jako projekt całego Rządu, a działania w poszczególnych obszarach będą realizowane wspólnie przez ministerstwa.

Część wypowiedzi podczas spotkań konsultacyjnych nie miała charakteru uwag, a jedynie opinii odnoszących się do różnych aspektów polskiej gospodarki, roli różnych aktorów w rozwoju kraju, organizacji życia publicznego, niewystarczających środków na finansowanie rozwoju. Przedstawiono również szereg rozwiązań dotyczących poprawy sytuacji w różnych dziedzinach: innowacyjności, przemyśle, transporcie, energii. Uwzględnienie takich propozycji w Strategii i działaniach rządu wymaga jednak jeszcze pogłębionych analiz.

V. ZAŁĄCZNIKI

HARMONOGRAM KONSULTACJI KRAJOWYCH I W REGIONACH					
Lp.	Termin	Miejsce	Temat przewodni	Członek Kierownictwa MR	Instytucje współpracujące
1.	31.08.br.	Warszawa	Konferencja otwierająca: Uwarunkowania i kierunki rozwoju Polski w świetle „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”	Mateusz Morawiecki – Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Rozwoju Min. J. Kwieciński Min. T. Kościński	Członek kierownictwa MF, zespół ds. finansów publicznych, zespół ds. efektywności wykorzystania środków UE
2.	13.09.br.	Warszawa	Kapitał dla rozwoju	Min. T. Kościński Min. W. Słowik Min. A. Hamryszczak Prezes P. Borys	Prezes Polskiego Funduszu Rozwoju Paweł Borys
3.	14.09.br.	Rzeszów	Rozwój zrównoważony terytorialnie	Min. A. Hamryszczak	Członek kierownictwa MRiRW, zespół ds. spójności terytorialnej
4.	14.09.br.	Warszawa (Stadion Narodowy)	Rozwój MŚP (przemysłowych i rolniczych)	Min. J. Emilewicz	Członek kierownictwa MRiRW, zespół ds. MSP
5.	16.09.br.	Warszawa	Jakość pracy i życia Polaków – priorytety polityki społecznej	Min. P. Choraży	Członek kierownictwa MRPiPS, członek kierownictwa MEN, członek kierownictwa MRiRW
6.	19.09.br.	Szczecin	Rozwój transportu i gospodarki morskiej	Min. W. Słowik	Członek kierownictwa MTiB, członek kierownictwa MGMiŻŚ

HARMONOGRAM KONSULTACJI KRAJOWYCH I W REGIONACH

Lp.	Termin	Miejsce	Temat przewodni	Członek Kierownictwa MR	Instytucje współpracujące
7.	20.09.br.	Łódź	Ekspansja zagraniczna	Min. R. Domagalski - Łabędzki	Członek kierownictwa MRiRW, przedstawiciel MSZ, zespół ds. MŚP, zespół ds. ekspansji zagranicznej
8.	22.09.br.	Warszawa	Energetyka i środowisko dla przyszłych pokoleń	Min. W. Słowik	Członek kierownictwa ME, członek kierownictwa MŚ, członek kierownictwa MRiRW
9.	26.09.br.	Warszawa	Wymiary i wymogi bezpieczeństwa państwa	Min. J. Kwieciński	Członek kierownictwa MON, członek kierownictwa MSWiA, członek kierownictwa MSZ, zespół ds. bezpieczeństwa
10.	27.09 br.	Kraków	Zmiany strukturalne w gospodarce Procesy reindustrializacji i innowacyjności – dźwignią rozwoju	Min. J. Emilewicz	Członek kierownictwa MNiSW, przedstawiciele ministerstw, zespół ds. reindustrializacji, zespół ds. innowacyjności
11.	28.09.br.	Warszawa	Sprawne państwo i zarządzanie rozwojem (prawo, administracja, usługi publiczne, zarządzanie rozwojem)	Min. A. Haładyj	Członek kierownictwa MS, członek kierownictwa MSWiA, przedstawiciel MSP, przedstawiciel MC, zespół ds. regulacji i sprawności instytucjonalnej
12.	29-30.09. br.	Gdańsk	Posiedzenie Komitetu Koordynującego Umowę Partnerstwa – dyskusja na temat Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	Min. J. Kwieciński	

KONSULTACJE W POWIATACH					
1.	DATA	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	MIASTO	UDZIAŁ KIEROWNICTWA MR
2.	5.09	małopolskie	nowosądecki	Nowy Sącz	wiceminister W. Słowik
3.	8.09	mazowieckie	radomski	gmina Gózd	wiceminister R. Domagalski-Łabędzki
4.	9.09	mazowieckie	piaseczyński	Tarczyn	wiceminister J. Kwieciński
5.	9.09	mazowieckie	grójecki	Nowe Miasto nad Pilicą	wiceminister J. Kwieciński
6.	12.09	mazowieckie	miński	Sulejów	wiceminister J. Kwieciński
7.	12.09	mazowieckie	miński	Mińsk Mazowiecki	wiceminister J. Kwieciński
8.	12.09	mazowieckie	siedlecki	Siedlce	wiceminister J. Kwieciński
9.	14.09	zachodniopomorskie	m. Świnoujście	Świnoujście	wiceminister J. Kwieciński
10.	15.09	lubuskie	zielonogórski	Zielona Góra	wiceminister A. Hamryszczak
11.	15.09	zachodniopomorskie	stargardzki	Stargard	wiceminister T. Kościński
12.	16.09	dolnośląskie	głogowski	Głogów	wiceminister A. Hamryszczak
13.	16.09	lubelskie	janowski	Janów Lubelski	wiceminister J. Kwieciński
14.	16.09	lubelskie	kraśnicki	Kraśnik	wiceminister J. Kwieciński
15.	16.09	lubelskie	lubelski	Lublin	wiceminister J. Kwieciński
16.	19.09	dolnośląskie	świdnicki	Świdnica	wiceminister J. Kwieciński

17.	20.09	mazowieckie	łódzki	Łódź	wiceminister R. Domagalski
18.	20.09	łódzkie	tomaszowski	Tomaszów Mazowiecki	wiceminister R. Domagalski
19.	21.09	świętokrzyskie	sandomierski	Koprzywnica	wiceminister J. Kwieciński
20.	21.09	świętokrzyskie	staszowski	Staszów	wiceminister J. Kwieciński
21.	21.09	podkarpackie	leżajski	Leżajsk	wiceminister J. Kwieciński
22.	21.09	podkarpackie	stalowolski	Stalowa Wola	wiceminister J. Kwieciński
23.	22.09	podlaskie	grajewski	Grajewo	wiceminister P. Choraży
24.	23.09	podlaskie	suwalski	Raczki	wiceminister P. Choraży
25.	23.09	śląskie	cieszyński	Skoczów	wiceminister J. Kwieciński
26.	23.09	małopolskie	krakowski	Jerzmanowice-Przegonia	wiceminister J. Emilewicz
27.	26.09	małopolskie	proszowice	Proszowice	wiceminister J. Emilewicz
28.	26.09	opolskie	oleski	Olesno	wiceminister A. Hamryszczak
29.	26.09	zachodniopomorskie	koszaliński	Koszalin	wiceminister T. Kościński
30.	27.09	podkarpackie	przemyski	Przemysł	wiceminister A. Hamryszczak
31.	28.09	warmińsko-mazurskie	ostródzki	Ostróda	wiceminister J. Kwieciński
32.	28.09	kujawsko-pomorskie	rypiński	Rypin	wiceminister J. Kwieciński
33.	29.09	lubelskie	bialski	Biała Podlaska	wiceminister W. Słowik
34.	29.09	warmińsko-mazurskie	piski	Pisz	wiceminister P. Choraży

35.	29.09	pomorskie	tczewski	Pelplin	wiceminister J. Kwieciński
36.	30.09	warmińsko-mazurskie	bartoszycki	Bartoszyce	wiceminister P. Chorąży

